

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKÎ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

ELEKTRİK ELEKTRONİK TEKNOLOJİSİ

MÜZİK SETLERİ

ANKARA 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1.....	3
1. MÜZİK SETİ MEKANİK AKSAMI.....	3
1.1. Teyp Yapısı ve Çalışması	3
1.1.1. Teyp Kasetleri.....	3
1.1.2. Mekanik Yapı	4
1.1.3. Çalışma Prensibi	8
1.2. CD Mekanik Yapısı.....	8
1.3. Müzik Seti Arızaları.....	9
1.3.1. Müzik Seti Mekanik Arızalarının Tespiti	9
1.3.2. Müzik Seti Mekanik Arızalarının Giderilmesi.....	11
UYGULAMA FAALİYETİ.....	12
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	14
PERFORMANS DEĞERLENDİRME	15
ÖĞRENME FAALİYETİ-2.....	16
2. MÜZİK SETİ ELEKTRONİK AKSAMI.....	16
2.1. Müzik Setlerinin Yapısı.....	16
2.2. Radyo Yapısı ve Çalışması	17
2.2.1. Analog Radyo	17
2.2.2. Dijital Radyo.....	17
2.3. CD Çalıcı	19
2.3.1. Çalışma Prensibi	19
2.4. Amplifikatörler	22
2.4.1. Çalışma Prensibi	22
2.4.2. Çeşitleri	24
2.5. Ekolayzer	25
2.5.1. Yapısı	25
2.5.2. Çalışma Prensibi	26
2.6. Müzik Seti Arızaları.....	30
2.6.1. Müzik Seti Elektronik Arızalarının Tespit Edilmesi.....	30
2.6.2. Müzik Seti Elektronik Arızalarının Giderilmesi	32
UYGULAMA FAALİYETİ.....	34
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	35
PERFORMANS DEĞERLENDİRME	36
MODÜL DEĞERLENDİRME.....	37
CEVAP ANAHTARLARI	39
KAYNAKÇA	40

AÇIKLAMALAR

KOD	523EO0112
ALAN	Elektrik Elektronik Teknolojisi
DAL/MESLEK	Görüntü ve Ses Sistemleri
MODÜLÜN ADI	Müzik Setleri
MODÜLÜN TANIMI	Müzik setinin yapısının tanıtıldığı, mekanik ve elektronik arızalarının onarımının anlatıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Videolar modülünü almış olmak.
YETERLİK	Müzik setlerinin arızalarını tespit etmek ve onarmak.
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Müzik setlerinin yapısını tanıyacak, arızalarını tespit edecek ve onaracaksınız. Amaçlar 1. Müzik setlerinin mekanik arızalarını tespit edebilecek, arızanın onarımını yapabileceksiniz. 2. Müzik setlerinin elektronik arızalarını tespit edebilecek, arızanın onarımını yapabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAM VE DONANIMI	Ortam Atölye ve laboratuvar Donanım Müzik seti
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Her faaliyet sonrasında o faaliyetle ilgili değerlendirme soruları ile kendi kendinizi değerlendireceksiniz Öğretmen modül sonunda size ölçme aracı (uygulama, soru cevap, çoktan seçmeli, doğru yanlış vb.) uygulayarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Teyp, radyo ve CD çalıcı cihazlar ayrı ayrı üretildiği gibi müzik seti olarak tek kabin içinde de imal edilmektedir.

Müzik setinin özelliği tüm cihazların enerjisi tek beslemeden yapılır. Cihazlar arasındaki kontrol ve geçişler kontrol ünitesi tarafından gerçekleştirilir. Bu modülde cihazlar ayrı ayrı incelenmiş müzik setinin yapısı anlatılmıştır. Müzik setinde kullanılan yeni ve eski teknolojiler tanıtılmıştır.

Bu modülü başarı ile tamamladığınızda müzik seti cihazının yapısını öğrenip müzik setinin özelliklerini tanıyacaksınız. Mekanik ve elektronik arızalarını tespit edeceksiniz. Aynı zamanda müzik seti cihazını onarabileceksiniz. Tamir ve bakım üzerine görmüş olacağınız bu modül alanınızda nitelikli bir teknik eleman olmanıza yardımcı olacaktır.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Müzik setlerinin mekanik arızalarını tespit edip arızanın onarımını yapabileceksiniz.

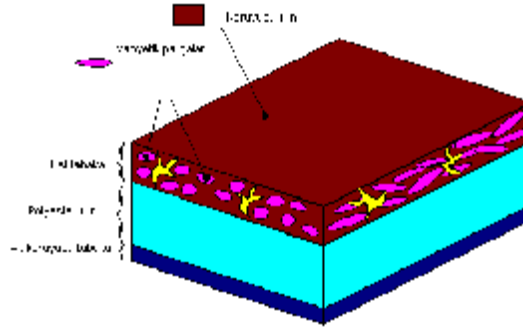
ARAŞTIRMA

İnternette müzik setlerinde kullanılan manyetik bant ve CD okuyucular için gerekli mekanik aksam hakkında araştırma yapınız, teknik servislere gidip bu aksamların tamirini gözlemleyiniz ve bir rapor yazıp öğretmeninize sununuz.

1. MÜZİK SETİ MEKANİK AKSAMI

1.1. Teyp Yapısı ve Çalışması

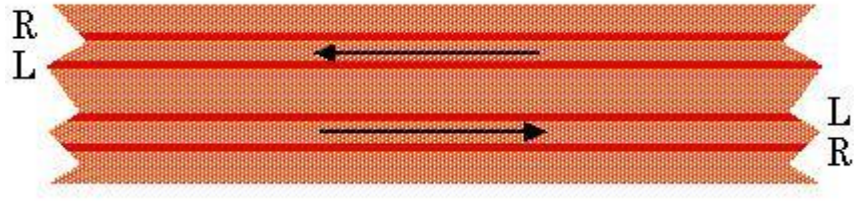
1.1.1. Teyp Kasetleri

Şekil 1.1: Bant kesiti

Manyetik bantlar polyester bir film üzerine küçük manyetik oksit parçalarının dağılımı ile gerçekleştirilmiştir. Demir oksit en çok kullanılan oksit türüdür. Fakat kromoksit ve metal parçaları da daha iyi ve daha geniş dinamik ortam sağlayacağından tercih edilir. Bu oksit parçaları genişlik olarak 0.5 mikrometre ve polyester bantta 0.01 mm inceliğindedir.

Kasetlerde tek yönlü ya da çift yönlü kayıt ve okuma yapılabilir. Bant üzerindeki manyetik parçalar şerit halinde dizilmişlerdir. Stereo bir kayıta sağ ve sol olmak üzere bilgiler iki şeride kaydedilir. Çift yönlü bir kayıt yapılmış ise kaset üzerinde manyetik dört şerit bulunur.

Şekil 1.2: İki yönlü bant yapısı

1.1.2. Mekanik Yapı

1.1.2.1. Teyp Motoru

Kaset döndürmek için kullanılan motorlar DC motorlardır. DC motorlar rotor ve stator olmak üzere iki parçadan meydana gelir. Statoru sabit mıknatıs, rotoru ise demir üzerine sarılmış bobin oluşturur. Bobine akım uygulandığında oluşacak manyetik alanla, mıknatısın manyetik alanı ters olacağından hareketli olan rotor dönmeye başlayacaktır. DC motor kendi veya board üzerinde kontrol devresi ile hızı belirlenir.

Resim 1.1: Teyp motoru

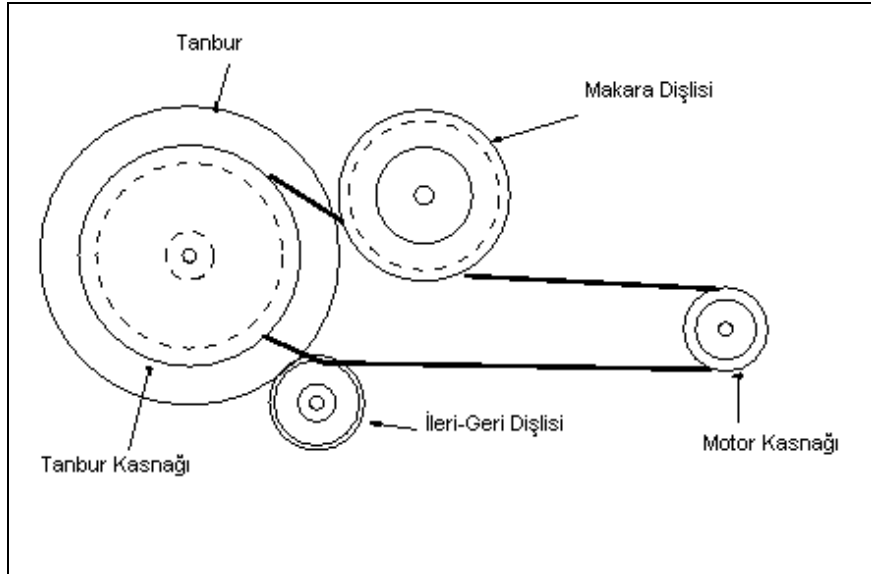
Resim 1.2: Statorun görünüşü

Resim 1.3: Rotor görünüşü

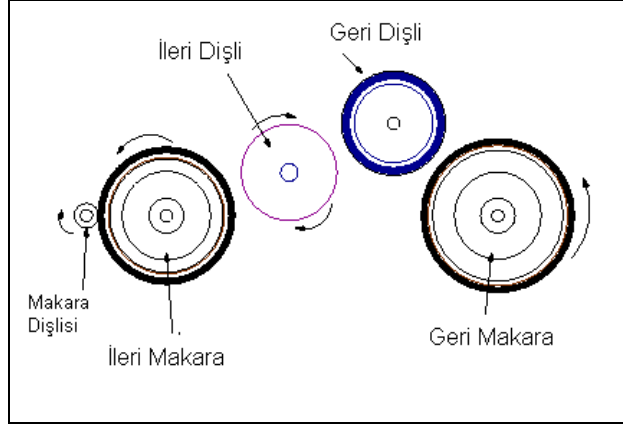
1.1.2.2. Dişli Mekanizma

Teyp motorlarından alınan güçle dişli mekanizma bandın kristal üzerinden geçmesini sağlar.

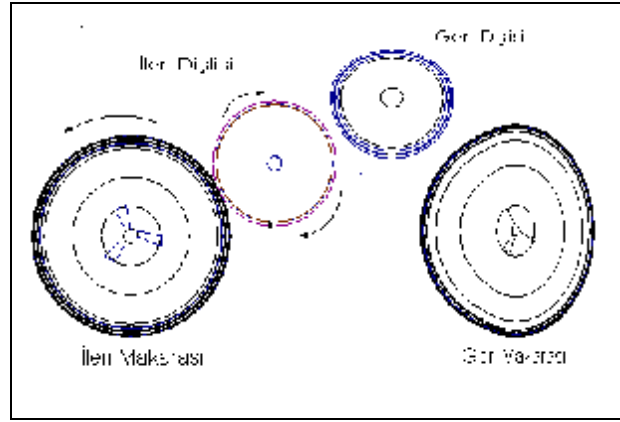
Şekil 1.3: Teyp mekanik yapısı

Bir teyp mekanizması dişlileri; tambur, makara dişlisi, ileri, geri dişlisi ve motordan oluşur. Teyp mekanizmasında motor çalıştığında tambur, makara dişlisi ve ileri dişlisinin lastik bağlantısıyla dönmesini sağlar. Makara dişlisi ile ileri ve geri dişlisi mekanik donanım yardımıyla birbirini devreden çıkarır. Makara dişlisi normal çalma durumunda aktif iken ileri, geri dişlisi hızlı sarma modunda çalışır. Kullanılan dişlilerin çapına göre dönme hızları da değişir. İleri ve geri dişlisinin çapı küçük olup makaraları hızlı döndürür. Makara dişlisinin ise çapı daha büyüktür. Dönme hızı da çalma moduna göre ayarlanmıştır.

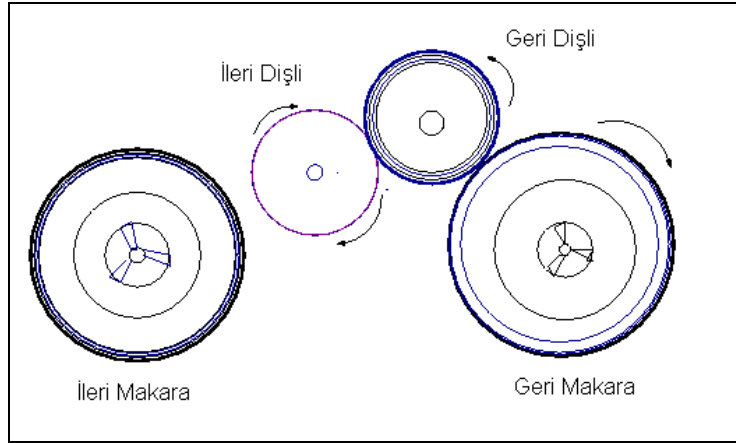
Şekil 1.4: Teybin çalma pozisyonu

Teyp çalma modunda makara dişlisi, tamburdan aldığı kuvvetle ileri makarayı uygun hızda döndürür. Herhangi bir dişliye bağlı olmayan geri makara, ileri makaraya tabi olarak döner. İleri ve geri dişli devre dışıdır. İleri dişli döner durumda olsa da makaraları etkilemez.

Şekil 1.5: Teybin ileri sarma pozisyonu

Teyp ileri sarma modunda iken makara dişlisi devreden çıkar, ileri dişli kasnaktan aldığı kuvvetle ileri makarayı döndürür. İleri dişlinin çapı küçük olduğu için ileri döndürme hızı makara dişlisinden daha hızlıdır. Geri dişli makarası devre dışı olup çalışma düzenine bir etkisi yoktur.

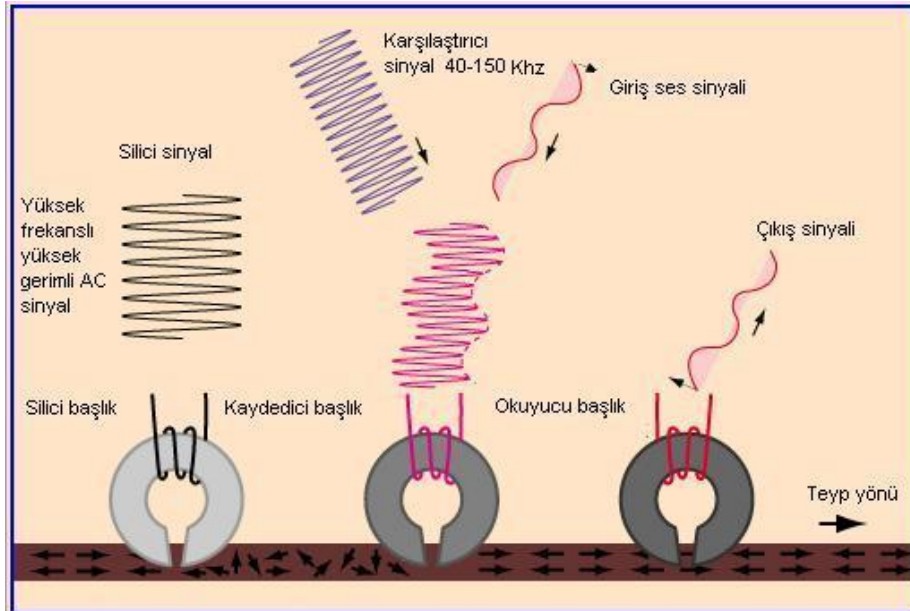

Şekil 1.6: Teybin geri sarma pozisyonu

Teyp geri sarma modunda iken ileri dişli mekanik donanım yardımıyla geri dişli üzerinde etki yaparak geri makaranın dönmesini sağlar. Makara dişlisi mekanik donanım sayesinde devre dışıdır. Geri dişlinin çapı küçük olduğu için geri makaranın hızlı dönmesini sağlar.

1.1.2.3. Okuyucu, Kaydedici ve Silici Kafa (Kristal)

Bant üzerindeki bilgileri okumak veya silmek ve kaydetmek için kristal başlıklar kullanılır. Teknolojinin ilerlemesiyle silici ve kaydedici başlık tek parçada birleştirilmiştir. Okuyucu kafa aktif iken kaydedici ve silici kafa devre dışıdır. Bilgi kaydedilmek istendiğinde ise silici kafa manyetik banttaki bilgileri önce siler sonra kaydedici kafa yardımıyla bilgilerin banta yazılmasını sağlar.

Şekil 1.7: Kristal başlık çeşitleri

Bant kayıt başlığından geçmeden önce daha önceki kayıtlı sinyalleri ya da manyetik etkiyi ortadan kaldırmak için yüksek gerilimli ve yüksek AC frekanslı silici başlık altından geçer. Ses frekanslı sinyallerin yüksek verimlilikle kayıt yapılabilmesi için karşılaştırmalı sinyal ile ses frekanslı sinyal karıştırılarak bant üzerine kayıt yapılır. Manyetik parçaların manyetikleşme oranı ses frekanslı sinyalle orantılıdır. Bant üzerindeki manyetikleşmiş parçalar okuyucu başlık üzerinde manyetik etki yapar. Kayıtlı sesin amplifikatör yardımıyla dinlenilmesi sağlanır.

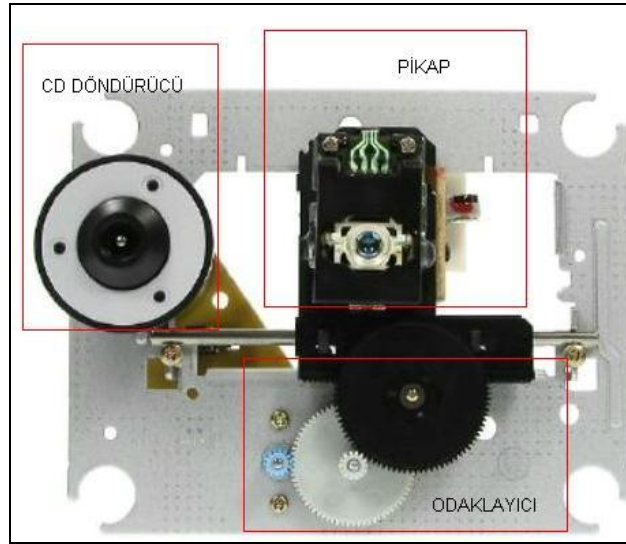
1.1.3. Çalışma Prensibi

Teypte çalma düğmesine basıldığında teyp motoru çalışarak bandın okuyucu kristal altından geçmesini sağlar. Banttaki manyetik parçalar okuyucu başlıkta manyetik alan oluşturur. Kayıtlı bilgiye göre oluşan bu manyetik alan amplifikatörde yükseltilir.

1.2. CD Mekanik Yapısı

CD çaların mekanik yapısı CD döndürücü, pikap ve odaklayıcı olmak üzere üç bölümden oluşur. CD döndürücü: CD üzerindeki bilgilerin içten dışa doğru yazılmasından dolayı CD'nin dönüş hızını ayarlar. Odaklayıcı: pikabın bilgileri okuyabilmesi için uygun konuma getirir. Pikap ise CD üzerindeki bilgileri okuyarak bilgilerin çözülmesi için dijital-analog çevrimi yapan mikroişlemci/dsp'ye gönderir.

CD döndürücü ve odaklayıcı motorlar servo kontrolü yapılarak her iki motorun da uyumlu çalışması sağlanır.

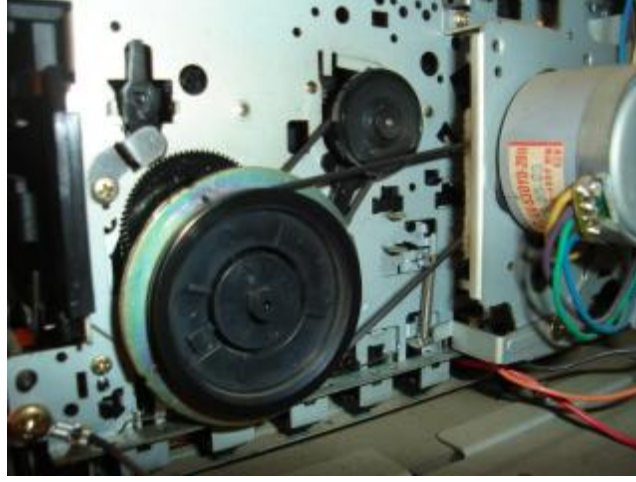

Resim 1.4: CD mekanik yapısı

1.3. Müzik Seti Arızaları

1.3.1. Müzik Seti Mekanik Arızalarının Tespiti

Müzik setinin kaset çalar kısmı çalışmıyorsa motor ya da mekanik kısımda problem vardır. Mekanik kısımdaki lastikler kopmuş ya da çıkmış ise dişlilerin dönmesi durur.

Resim 1.5: Teyp dişli mekaniği

Teybin mekanik kısmında tambur lastiği ve makara dişli lastiği bulunur. Bağlantı lastiklerin sağlam olup olmadığı kontrol edilmelidir. Teyp motorunun bozulması da teyp mekaniğinin çalışmamasına neden olur. Teyp motorları DC motor olduğu için iki ucu vardır. Hızlı kayıt özelliği olan motorlarda dört uç bulunmaktadır. Rotor bobini ölçülerek sağlamlığı ölçülmelidir.

Resim 1.6: Teyp motoru

Müzik setinin CD çalıcı kısmında en çok görülen arıza CD çalıcının CD'leri okumamasıdır. CD çalıcı gözü üzerinde olan toz tabakası CD'lerin okunmasını engeller. Bu durumda CD çalıcı gözünün merceği temizlenmelidir.

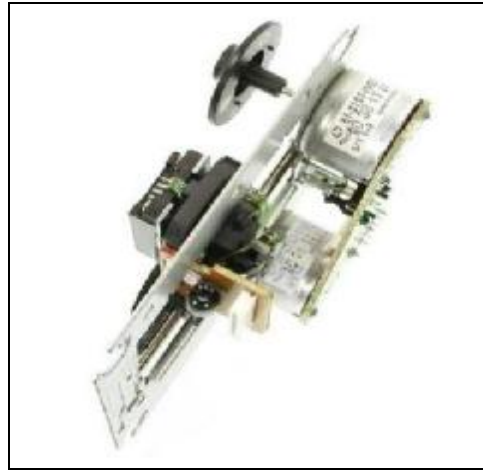
CD çalıcıda CD yükleme mekanığı çalışmıyor ise yükleyici motor ve yükleyici dişli lastiği kontrol edilmelidir.

Resim 1.7: CD yükleme mekanığı

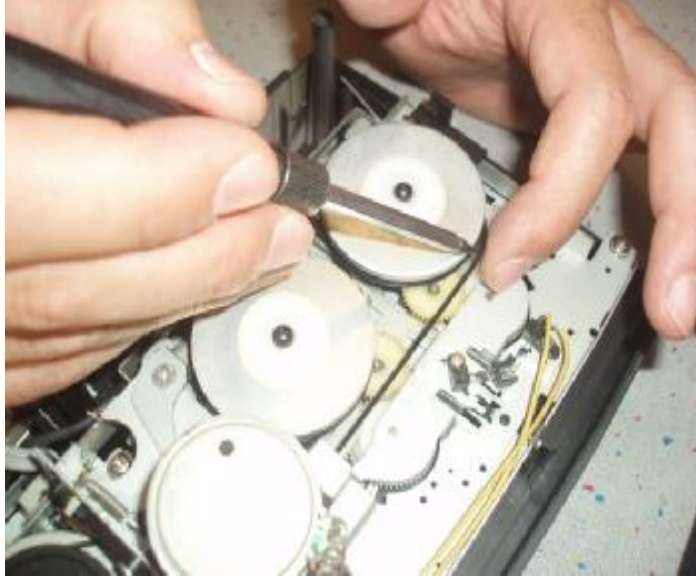
Yükleyici mekanığında sınır anahtarlarıyla kontrol edilen DC motor kullanılmaktadır. Dişliler yardımıyla CD'lerin yüklenip çıkarılması sağlanır.

CD tablasını döndüren ve pikabı hareket ettiren motorlar servo kontrollü adım motorlarıdır. CD çalıcının çalışmamasına bu motorların bozulması da sebep olabilir.

Resim 1.8: CD pikap ve tabla motoru

1.3.2. Müzik Seti Mekanik Arızalarının Giderilmesi

Resim 1.9: Mekanik tamir işlemi

Müzik setlerinde mekanik arızalar çoğunlukla motorlarla yürüyen aksam arasında güç transferi yapan kayışlarda gerçekleşir. Zaman, ısı ve nem gibi etkilerle kayışlar normal boyutlarından uzayıp genişlerler ya da sertleşip kavrama etkilerini kaybeder. Bazı makara ve tamburların üst yüzeyleri plastik ya da kauçukla kaplı olduğundan bunlarda da zamanla kırılma ya da çatlamalardan dolayı güç aktarımı aksayabilir. Mekanik arızalar; Kasette sarma, yön değiştirememe, CD seçimi yapamama, çıkarma ya da alma işlemini gerçekleştirememe gibidir. Bu gibi arızaları giderirken uygun el aletlerini kullanınız. Yanlış el aletleri ile vida, segman ya da yaylara zarar vermeyiniz. Kayış değiştirirken gerekli hassasiyeti gösteriniz. Gereğinden fazla esnetme ve zorlama yapmayınız.

UYGULAMA FAALİYETİ

Arızalı Motor Kayışının Değiştirilmesi

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Müzik seti kabininin vidalarını sökünüz. 	Ø Cihazın enerjisinin kesilmiş olduğundan emin olunuz. Ø Çalışma alanını temizleyerek hazır hale getiriniz. Ø Değişik ölçülerde el ve güç aletleri temin ediniz. Ø Söktüğünüz parçaları koymak için küçük bir kap hazırlayınız. Ø Çalışma sırasında parçaları zorlayarak çıkarmamaya özen gösteriniz. Ø Çalışırken diğer mekanizmalara zarar vermemeye özen gösteriniz. Ø Vidalar için uygun uzunlukta ve uç yapısında tornavidalar kullanmaya dikkat ediniz.
Ø Koruyucu kapağı çıkartınız. 	Ø Koruyucu kapağı sökerken tırnakları kırmamaya özen gösteriniz.
Ø Teyp mekanik aksamını kontrol ediniz. 	Ø Motor kayışını takarken gereğinden fazla esnetip kayışın deforme olmasına engel olunuz.
Ø Teyp mekanizmasındaki arızalı motor kayışını sökünüz. 	

Ø Yeni motor kayışını yerine takınız.

Ø Söktüğünüz koruyucu kapağı tekrar monte ediniz.

Ø Müzik setinin vidalarını takınız.

Ø Müzik setine enerji veriniz ve yeni kayışın çalışmasını test ediniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI

Aşağıdaki cümleleri DOĞRU/YANLIŞ seçeneklerini işaretleyerek değerlendiriniz.

	Doğru	Yanlış
1. Manyetik bantlar polyester bir film üzerine küçük manyetik oksit parçaların dağılımı ile gerçekleştirilmiştir.		
2. Kaset döndürmek için kullanılan motorlar AC motorlardır.		
3. Bir teyp mekanizması dişlilerden ve makaralardan oluşur.		
4. Bant üzerindeki bilgileri okumak veya silmek ve kaydetmek için kristal başlıklar kullanılır.		

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz cevaplarınızı, cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz soruları, öğrenme faaliyetinin ilgili bölümlerine dönerek tekrar inceleyiniz. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçebilirsiniz.

PERFORMANS DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki işlemlerde kendi çalışmalarınızı kontrol ediniz. Hedefe ilişkin tüm davranışları kazandığınız takdirde başarılı sayılırsınız.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		Evet	Hayır
1	Gerekli el aletlerini temin edebildiniz mi?		
2	Çalışma alanını hazırlayabildiniz mi?		
3	Tamir edilecek setin enerjisini kestiniz mi?		
4	Müzik setinin koruyucu kapaklarını hasarsız sökebildiniz mi?		
5	Arızanın sebebini tespit edebildiniz mi?		
6	Arızalı elemanı sökebildiniz mi?		
7	Yeni elemanı yerine takabildiniz mi?		
8	Müzik setine enerji uygulayıp çalışmasını test ettiniz mi?		
9	Müzik setinin kapaklarını yerine takabildiniz mi?		
10	Çalışmanızı uygun sürede tamamlayabildiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Performans değerlendirme sonucu “evet”, “hayır” cevaplarınızı değerlendiriniz. Eksiklerinizi faaliyete dönerek tekrarlayınız. Tamamı “evet” ise diğer öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Müzik setlerinin elektronik arızalarını tespit edebilecek, arızanın onarımını yapabileceksiniz.

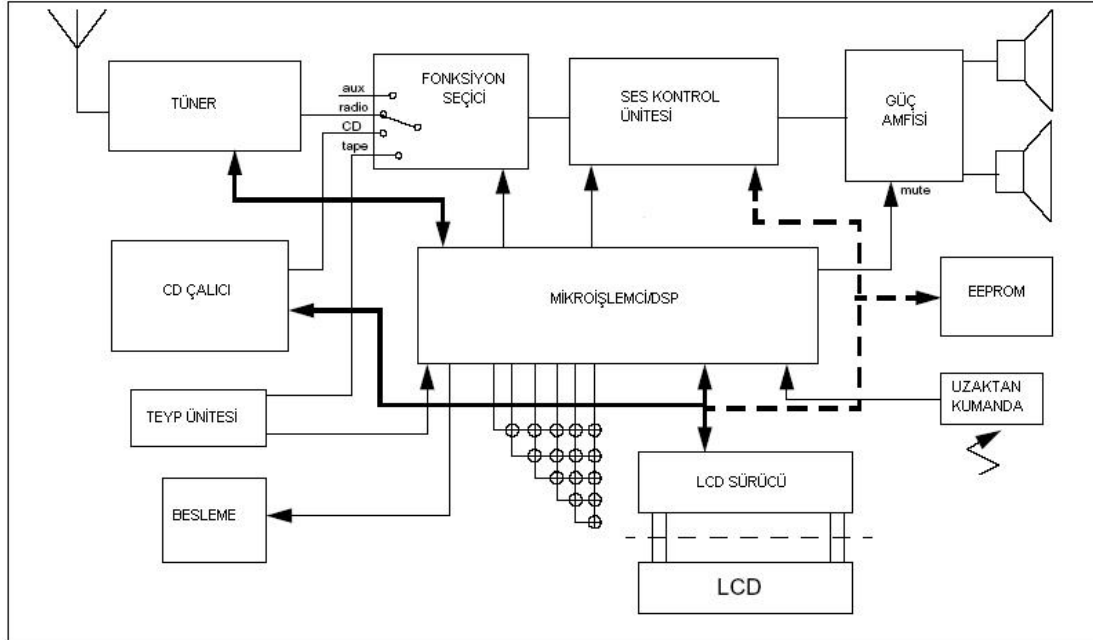
ARAŞTIRMA

Müzik setlerinde bulunan FM –AM radyo yayın sistemi ve CD lazer kayıt ve okuma sistemini internetten araştırınız, rapor hazırlayarak öğretmeninize ve arkadaşlarınıza sununuz.

2. MÜZİK SETİ ELEKTRONİK AKSAMİ

2.1. Müzik Setlerinin Yapısı

Müzik setleri standart olmayıp genel olarak temel yapıları aynıdır. CD çalar, kaset çalar, ve radyo standartlaşmış özelliiktir. CD çalarlarda CD, vCD ve dvd özellikleri bulunabilir. Radyo çalarlarda ise RDS (Radio Data System, yani Radyo Veri Sistemi, Avrupa'da geliştirilen FM alt taşıyıcısı ile veri yayını standardıdır. RDS kabiliyetli radyolara istasyonu tanıttıcı sinyallerin yayınlanmasına olanak vermektedir.) özelliği olanlar mevcuttur. Genel müzik setinin yapısı şekil 2.1'de görülmektedir.

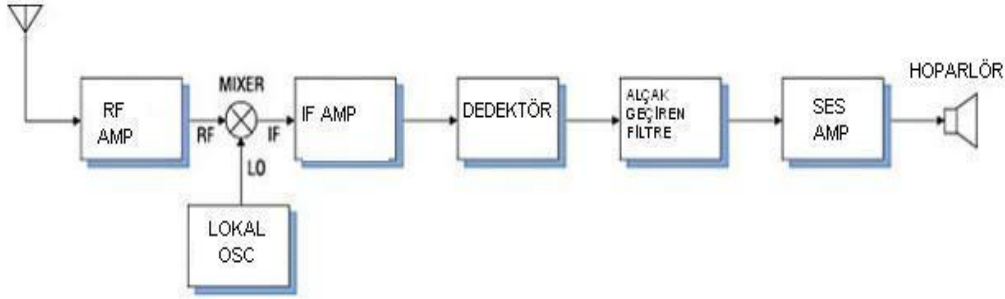
Şekil 2.1: Müzik setinin blok yapısı

Müzik setlerinin genel yapısında tünér, CD çalııcı, teyp ünitesi, besleme katı, ses kontrol ünitesi, mikroişlemci/dsp, LCD ünitesi, hafıza, uzaktan kumanda ünitesi ve güç amplifikatörü bulunur. Müzik sistemlerinde yönetme, yönlendirme, sinyal çözümleme ve sinyal çevirme işlemlerini mikroişlemci/dsp ünitesi gerçekleştirir. Fonksiyon seçici ünitesi kontrol panelindeki düğmeler yardımıyla kullanıcı isteklerini mikroişlemciye iletir. Ses kontrol ünitesi ve güç amfisi ile sesin istenilen şekilde hoparlörden duyulması sağlanır. LCD ünitesi görsel olarak yapılan işlemleri ve detaylarını gösterir.

2.2. Radyo Yapısı ve Çalışması

2.2.1. Analog Radyo

Antenden gelen RF sinyalini analog olarak işleyen radyolara analog radyo denir. Analog radyonun blok şeması görülmektedir.

Şekil 2.2: Analog radyo blok şeması

Analog radyolar genel olarak RF amplifikatörü, lokal osilatör, mikser, ara (IF) amplifikatörü, dedektör, alçak geçiren filtre ve ses frekans yükselticiden oluşur.

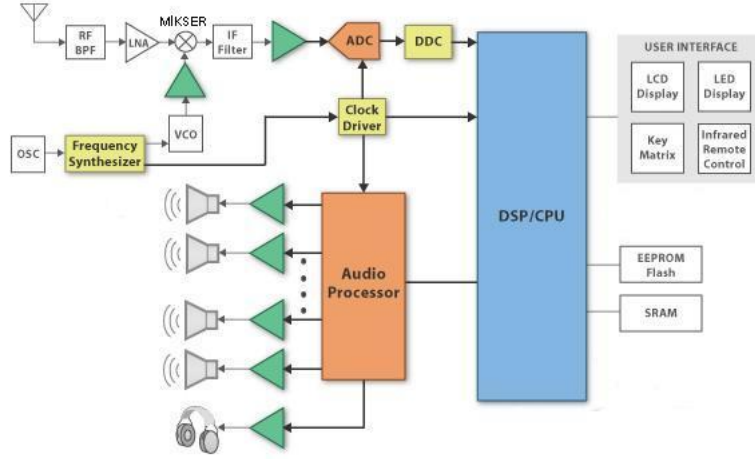
Anten sinyali RF amplifikatöründe seçilerek, mikserde lokal osilatör devresi ile karşılaştırılır. Fark frekansı ara (IF) frekans amplifikatöründe yükseltilir. Dedektör katı RF sinyalinden ses sinyalini ayırıştırıp alçak geçiren filtre devresine gönderir. Alçak geçiren filtre devresi ses sinyalinin haricindeki sesleri ayırıştırıp ses amplifikatörüne uygular. Ses sinyalleri ses amplifikatöründe yükseltilip hoparlörden radyo yayınının dinlenmesi sağlanır.

2.2.2. Dijital Radyo

Antenden gelen RF sinyalini dijital olarak işleyen radyolara dijital radyo denir. Dijital (sayısal) radyonun blok şeması görülmektedir.

Dijital radyoda anten sinyali seçilerek ara (IF) sinyali seçilir. Analog dijital çevirici (ADC) ile analog sinyal dijital sinyale çevrilir. Dijital up down çevirici (DDR) ile düzenlenen dijital sinyal, DSP/CPU işlemcileri ile dedekte edilip ses işlemcisiyle sinyal tekrar analog hale getirilir seçilen yayının dinlenmesi sağlanır.

- Ø **DSP/CPU:** Bilgi sinyallerinin çözümünü, giriş isteklerini tanımlama, uzaktan kumanda sinyallerini yönetme, hafızalama gibi işlemler yapar.

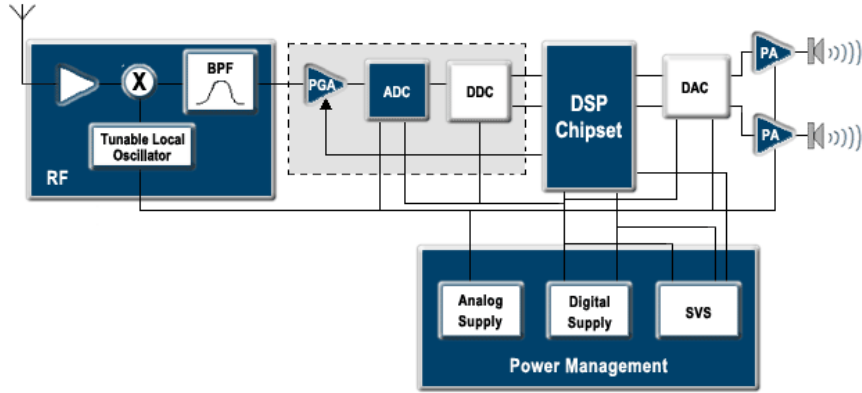

Şekil 2.3: Dijital radyo blok yapısı

Audio Processor: Dijital sinyalleri analog sinyallere çevirir.

- Ø **DSP:** Digital Signal Processing (Dijital Sinyal İşleme) sözcüklerinin bir kısaltmasıdır. Açılımından da anlaşılacağı üzere DSP, bir sinyalin dijital yoldan işleme aşamasıdır. 1970'lerin sonlarında mikroişlemcilerin ortaya çıkmasıyla, DSP kullanımı geniş bir uygulama alanı bulmuştur. Kullanım alanları, cep telefonlarından bilgisayarlara, video çalıcılardan modemlere kadar çok geniş bir alana yayılmaktadır. DSP yongaları, mikroişlemciler gibi programlanabilir sistemler olup saniyede milyonlarca işlem gerçekleştirebilir. DSP kartları, üzerlerindeki DSP'ler sayesinde aynı anda birçok efekt uygulayabilir ve çeşitli sythesizerlar kullanabilir.

Dijital radyolar mikroişlemci ile yapılabildiği gibi DSP ünitesiyle de gerçekleştirilebilir. Şekil 2.3'te DSP ile yapılmış dijital radyo devresi görülmektedir.

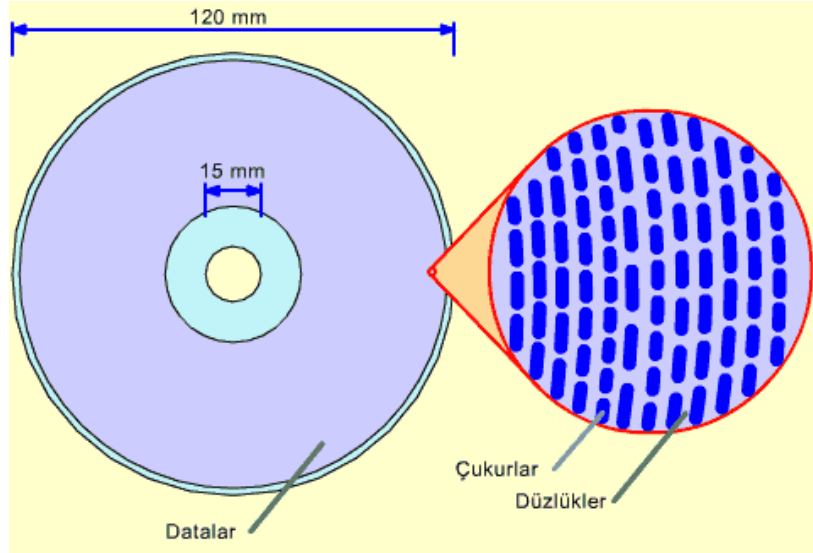
Şekil 2.4: DSP ile yapılmış dijital radyo blok yapısı

Şekil 2.4’de görülen PGA programlanabilir kazanç ayarır. BPF ise bant geçiren filtreleme işlemini yapar. Power Managent ise güç katıdır.

2.3. CD Çalıcı

2.3.1. Çalışma Prensibi

CD’yi 12 cm çapında, ortasında 15 mm çapında bir delik olan ve 1,2 mm kalınlığında yuvarlak bir plastik parçasına benzetebiliriz. Üzerinde aynen plağa benzer şekilde içten dışa doğru spiraller halinde veriler (datalar) bulunur. Dataların içten başlaması, daha küçük çapta CD’lerin yapılmasına olanak tanır. Tabi ki bunların kapasitesi daha düşük olacaktır.

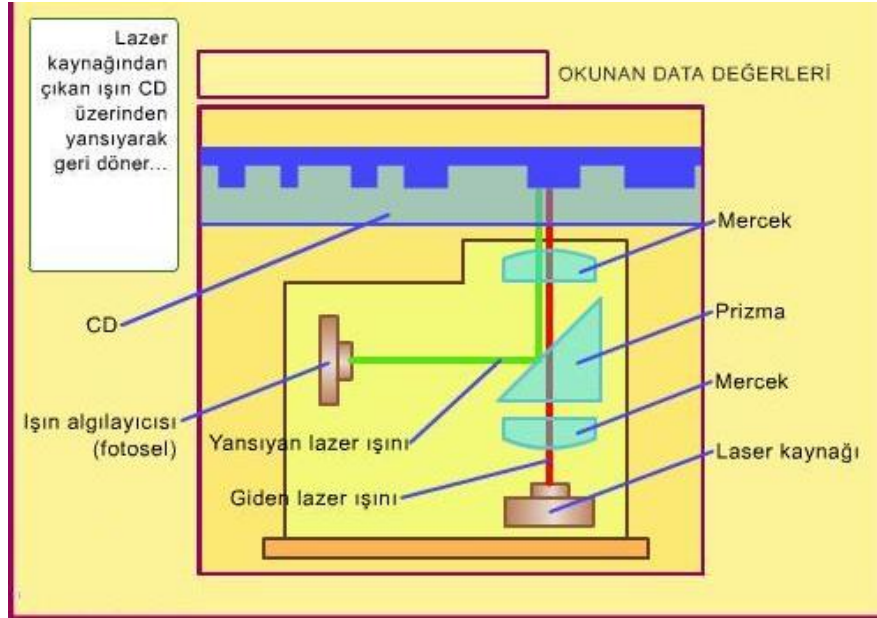
Şekil 2.5: CD yapısı

Kesitine baktığımızda (bu ancak mikroskopla olabilir) 4 katmandan oluştuğunu görürüz. En üstten başlırsak; etiket, koruyucu tabaka, yansıtıcı tabaka ve saydam tabaka

Şekil 2.6: CD kesiti

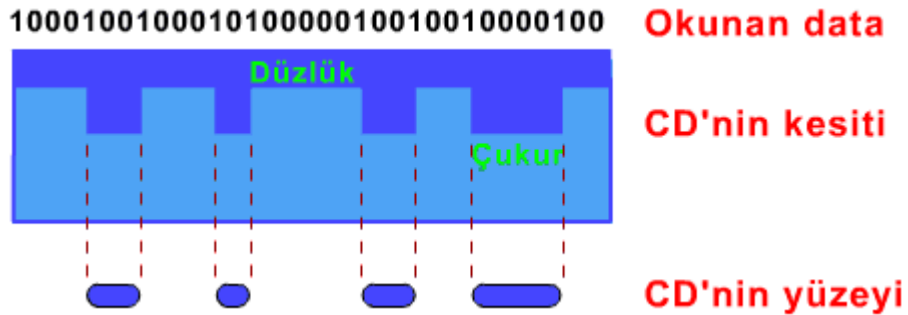

Şekil 2.7: CD iz yapısı

Şekil 2.8: CD çalıcı gözü yapısı

Aşağıdaki şekil aynı zamanda CD'lerin çalışma prensibi konusunda fikir vermektedir.

Şekil 2.9: CD üzerindeki bilgilerin dijital eşdeğeri

Dikkat ettiyseniz yan yana hiç 1 değeri denk gelmemektedir. Zaten CD teknolojisine bu aykırıdır. Ama ikili sayı sisteminde iki adet 1 'in yan yana geldiği çok olmaktadır. Bu problem nasıl aşılmıştır inceleyelim.

Bilgisayarların temel yapısının 0 ve 1 kodlarından oluştuğunu öğrenmiştik. 8 adet kod 1 byte'a eş değerdirdi ve byte'lar da sayı, harf ve sembollerini ifade ediyordu. Byte'ları kolay bir şekilde harddiske veya CD'ye kaydedebiliyoruz. Fakat CD'ye kaydediş biçimi hard disklerden biraz farklıdır. 1 byte 0 ve 1 'lerden oluşur. Tabi ki birbirini takip eden 1 sayıları da olacaktır. (00110111 gibi) Fakat CD'de bulunan datalarda hiçbir zaman 1 sayısı yan yana gelemez. Bu problemi çözmek için farklı bir sistem kullanılır. İngilizce'de "Eight to Fourteen Modulation" ifadesinin kısaltması olan EFM sistemi kullanılır. Bunu Türkçeye kabaca "8'den 14'e modülasyon" olarak tercüme edebiliriz. Yani bu sistem sayesinde 8 bit'lik kodlar 14 bit'lik kodlara dönüştürülerek CD'lere kayıt yapılır. 14 bit'lik kodların özelliği ise arka arkaya

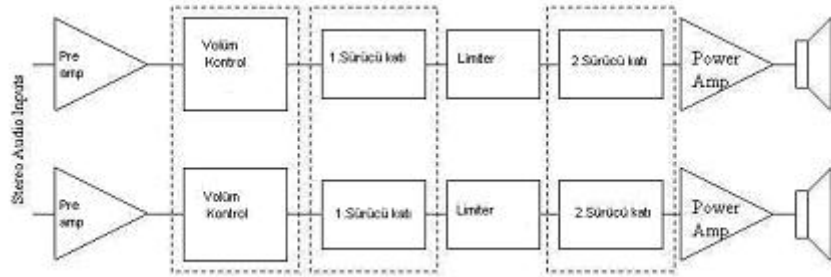
1 sayısının kesinlikle tekrar edilmemesidir. Ama doğal olarak 1 ile biten 14 bit'lik kodu, 1 ile başlayan başka bir 14 bit'lik kod takip edebilir. Böyle durumların olmaması için her iki kod arasına "margin bits" denilen "ara (veya sınır) bitler" konur. Bu 3 adet 0 değeridir (000). Böylelikle 2 adet 1 sayısı birbirini takip edemez. Sonuç olarak 8 bit'lik kodlar 14 bit'lik kodlara dönüştürülerek CD'lere kaydedilir. CD'lerden okunan 14 bit'lik kodlar da 8 bit'lik kodlara dönüştürüldükten sonra işleme konulur.

2.4. Amplifikatörler

2.4.1. Çalışma Prensibi

Amplifikatörler lineer (doğrusal) ve anahtarlama olmak üzere iki yapıdadır. Doğrusal amplifikatörler girişteki ses sinyalini belirlenen oranda transistör ya da transistör gruplarıyla yükseltir.

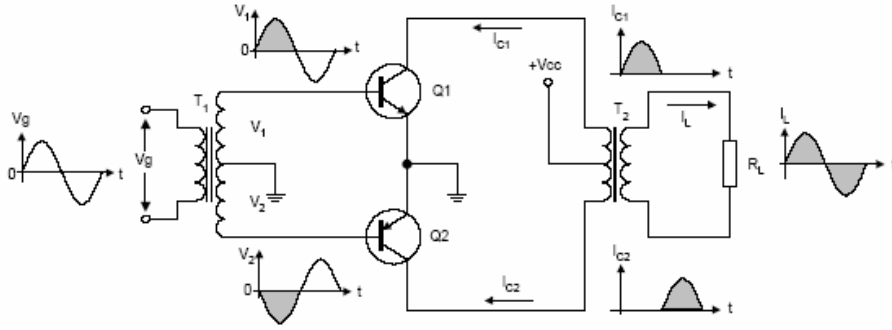
Doğrusal amplifikatörler pre (ön) amp, volüm kontrol, 1. sürücü (1.yükselteç), limiter (sınırlandırıcı), 2. Sürücü katı (2. yükselteç) ve power amp (güç yükseltici) katından oluşur.

Şekil 2.10: Amplifikatörün blok yapısı

Amplifikatörlerin giriş sinyaline göre biranda yükseltme yapması beklenemez. Bir merdivenin basamakları gibi giriş sinyali kademe kademe yükseltilir. Ses sinyalleri birinci sürücü devresinde (gerilim yükselteci) yükseltilerek limitör katına uygulanır. Limitör katında bozulmaya neden olan sinyaller kırılarak ikinci sürücü devresine uygulanır. Power amplifikatör olarak adlandırılan çıkış yükselteci tüm akımını yük üzerine aktarır. Girişteki ses sinyali çıkışta yükseltilmiş olarak duyulur.

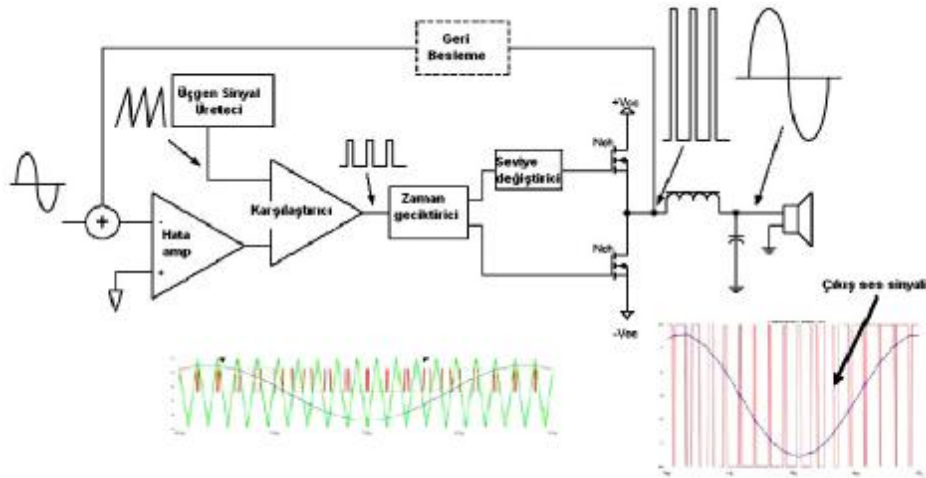
Transistörlü amplifikatör devresinin şeması şekil 2.11'de verilmiştir. Devrede Q1 transistörü giriş işaretinin pozitif alternanslarını, Q2 transistörü ise negatif alternanslarını yükselterek çıkışa aktarır. Çıkışta RL yükü üzerinde giriş işareti yükseltilmiş olarak alınır.

Şekil 2.11: Transistörlü amplifikatörün devre ve sinyal şekilleri

Yükselteç girişine giriş işareti uygulanmadığı sürece her iki transistör de kesimdedir.

Anahtarlama amplifikatörde ise ses sinyali modüle edilerek çıkışta alçak geçiren filtre ile tekrar yükseltilmiş olarak elde edilir. Anahtarlama amplifikatörlerin genel blok diyagramı şekil 2.12’te görülmektedir.

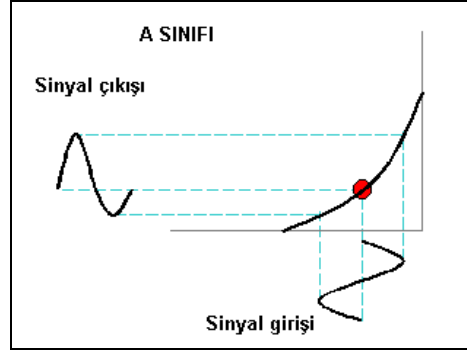
Şekil 2.12: D sınıfı amplifikatörün blok yapısı

Çıkıştan alınan geri besleme sinyali ile girişteki ses sinyalinin kayıpları hata amplifikatöründe giderilir. Üçgen sinyal üretici ile ses sinyali karşılaştırılır. Karşılaştırıcının çıkışından kare dalga sinyal edilir. Mosfetler anahtar gibi kullanıp akımın yük üzerine aktarılması için seviye değiştirici kat ile mosfetlerin girişlerine zıt polarmada gerilim uygulanır. Zaman geciktirici devre mosfetlerin aynı anda iletimde olmasını engeller. Kare dalga yükseltilmiş sinyal bobin ve kondansatörden oluşan pasif bir alçak geçiren filtre yardımıyla mosfetlerin çıkışındaki kare dalga yükseltilmiş ses sinyaline dönüşür.

2.4.2. Çeşitleri

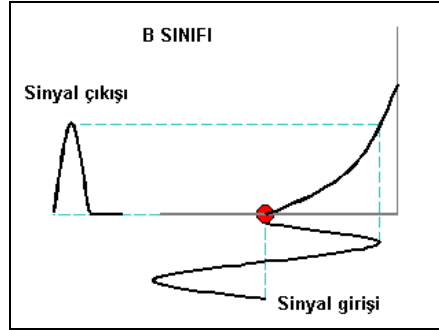
Oto amplifikatörleri filtreli, mono, stereo yapıda A, B, AB ve D sınıfı olmak üzere çeşitlere ayrılır.

A sınıfı amplifikatörlerdeki çıkış güç devresi girişteki sinyali bozmadan çıkışa aktarır. Bu amplifikatörler lineer (doğrusal) yapıya sahiptir. Bu amplifikatörlerin verimi %20 civarındadır.

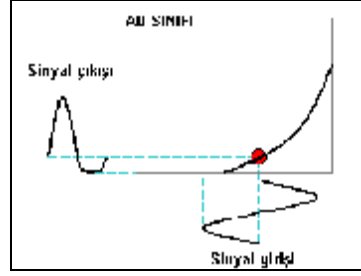
Şekil 2.13: A sınıfı amplifikatörün çıkış sinyali

B sınıfı amplifikatörler girişteki sinyalin artı ve eksi alternanslarını ayrı ayrı yükseltir. Girişte sinyal olmadığında çıkışta sinyal görülmez. Bu amplifikatörler lineer (doğrusal) yapıya sahiptir. Bu amplifikatörlerin verimi %50 civarındadır. Bu amplifikatörlerde sinyal geçiş anında bozulma meydana gelir.

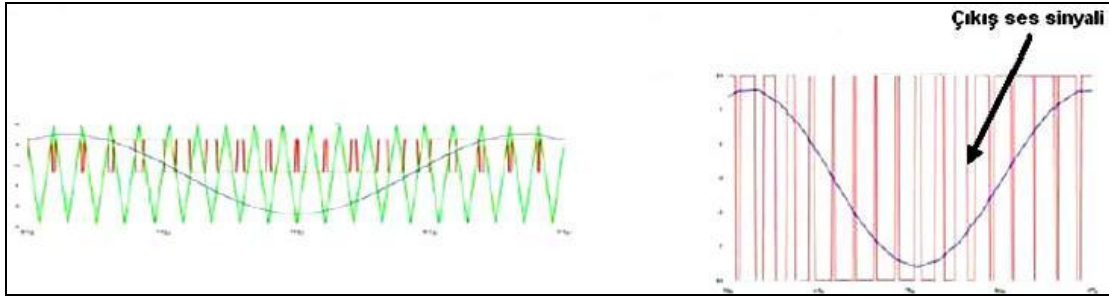
Şekil 2.14: B sınıfı amplifikatörün çıkış sinyali

AB sınıfı amplifikatörler A ve B sınıfı amplifikatörlerin birleşiminden meydana gelir. Bu amplifikatörler lineer (doğrusal) yapıya sahiptir. Transistörlerin çalışma noktası ayarlanarak B sınıfı amplifikatörlerin sinyal geçiş bozulması ortadan kaldırılmıştır. Bu amplifikatörlerin verimi %60 civarındadır. Giriş sinyali gerçeğine yakın şekilde çıkışa aktarılır.

Şekil 2.15: AB sınıfı amplifikatörün çıkış sinyali

D sınıfı amplifikatörler lineer olmayıp anahtarlama modunda çalışır. Bu amplifikatörlerin çıkışlarında açma kapama mosfetleri kullanılarak verimlilik %90-95 oranına çıkarılmıştır.

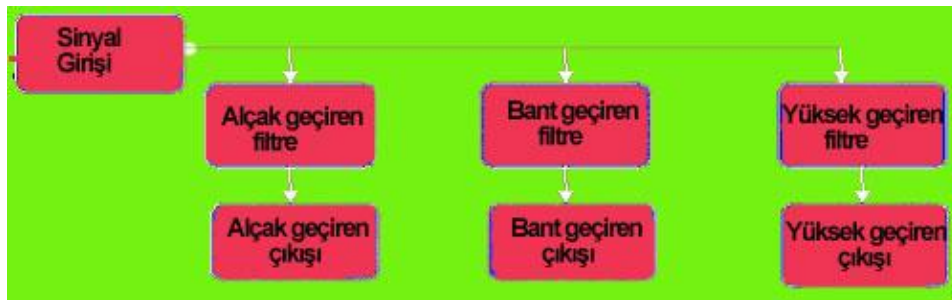

Şekil 2.16: D sınıfı amplifikatörün giriş-çıkış sinyali

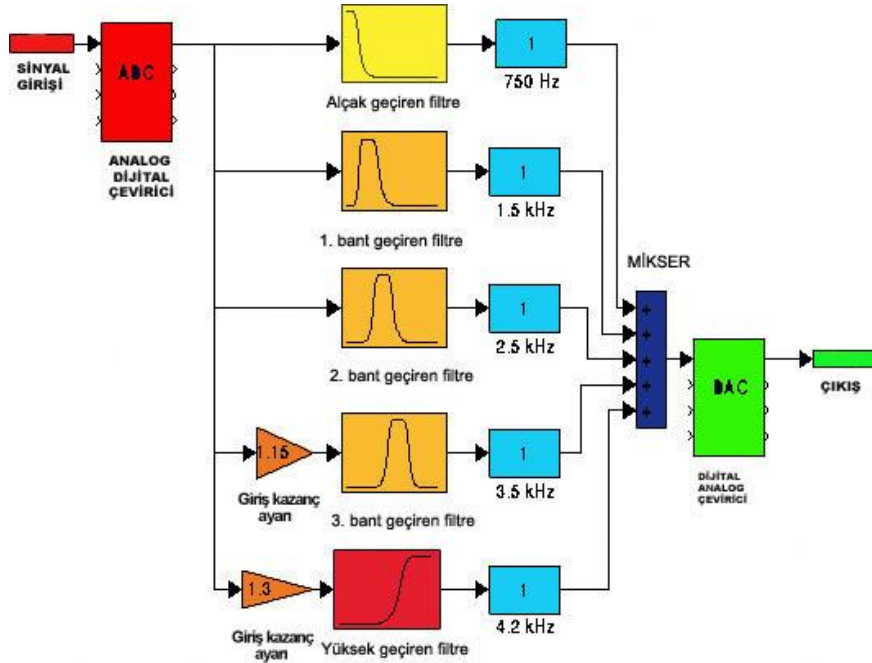
2.5. Ekolayzer

2.5.1. Yapısı

Girişe uygulanan ses frekans sinyalinin, frekans şiddetini değiştiren cihazlardır. Ekolayzerler alçak geçiren, bant geçiren ve yüksek geçiren filtreden oluşur. Ekolayzerlerin sadece bant geçiren filtre çeşidi de vardır.

Şekil 2.17: Ekolayzer iç yapısı

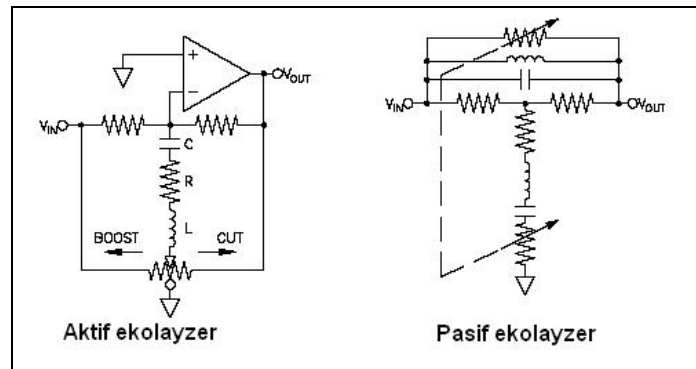

Şekil 2.18: Dijital ekolayzerin iç yapısı

Ekolayzer cihazının iç yapısında alçak geçiren (Low pass) filtre, bant geçiren (band pass) filtre, yüksek geçiren (high pass) filtre bulunur. Giriş sinyali frekansları özelliklerine göre seçilerek çıkışa aktarılır. Bant geçiren filtrede merkez frekanslar belirlenerek ara frekansların geçişi kontrol edilebilir.

2.5.2. Çalışma Prensibi

Ekolayzerler aktif ve pasif olmak üzere iki gruba ayrılır. Pasif ekolayzerler R, L ve C elemanları ile yapılırken aktif ekolayzerler op-amp gibi aktif elemanlardan yapılırlar

Şekil 2.19: Aktif ve pasif filtre devresi

Ekolayzerler belirlenen ses frekans sinyalini süzerler. Süzme işlemi filtreler ile yapılır. R-C alçak geçiren filtreyi incelersek;

f	R	C	X _C	Z	I	U _R	U _C		R	L	X _L	Z	I	U _R	U _L
[Hz]	[Ω]	[nF]	[Ω]	[Ω]	[mA]	[V]	[V]		[Ω]	[mH]	[Ω]	[Ω]	[mA]	[V]	[V]
100	470	340	4681	4704	2.13	1.01	9.95		470	74.8	47	472.3	21.2	9.95	0.99
250	470	340	1872	1930	5.2	2.4	9.7		470	74.8	117.5	484.5	20.6	9.7	2.42
500	470	340	918	1047	9.54	4.48	8.94		470	74.8	235	525.5	19	8.94	4.47
1000	470	340	468	663.3	15	7.08	7.057		470	74.8	470	664.6	15	7.07	7.07
1250	470	340	374.5	601	16.6	7.82	6.23		470	74.8	587.5	752	13.3	6.25	7.8

Tablo 2.1: R-C Alçak geçiren filtre değerleri.

R-C elemanları ile yapılmış alçak geçiren filtrede giriş frekansını artırdığınızda; kondansatörün (X_C) reaktansı düşeceğinden dolayı çıkış gerilimi (U_C) düşer. Belirli frekanstan sonra çıkıştaki gerilim sifıra yaklaşır. R-C elemanlarının değeri değiştirilerek geçiş frekans değeri ayarlanabilir.

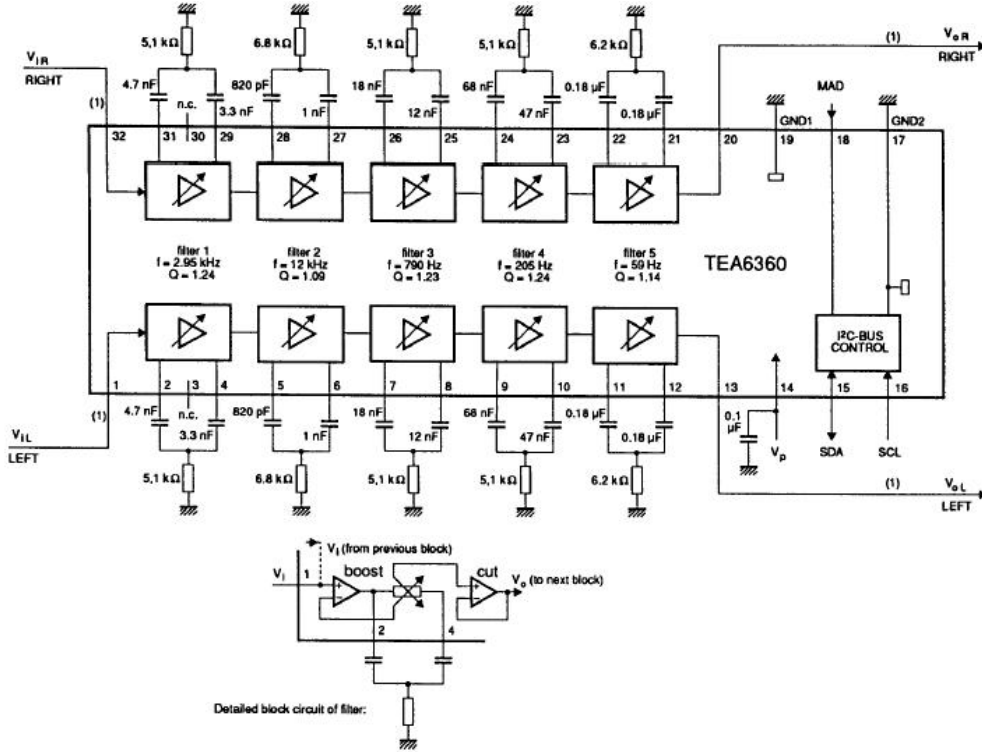
R-C yüksek geçiren filtreyi incelersek;

f	R	C	X_C	Z	I	U _R	U _C		R	L	X_L	Z	I	U _R	U _L
[Hz]	[Ω]	[nF]	[Ω]	[Ω]	[mA]	[V]	[V]		[Ω]	[mH]	[Ω]	[Ω]	[mA]	[V]	[V]
100	470	340	4681	4704	2.13	1.01	9.95		470	74.8	47	472.3	21.2	9.95	0.99
250	470	340	1872	1930	5.2	2.4	9.7		470	74.8	117.5	484.5	20.6	9.7	2.42
500	470	340	918	1047	9.54	4.48	8.94		470	74.8	235	525.5	19	8.94	4.47
1000	470	340	468	663.3	15	7.08	7.057		470	74.8	470	664.6	15	7.07	7.07

Tablo 2.2: Yüksek geçiren filtre değerleri

R-C elemanları ile yapılmış yüksek geçiren filtrede, düşük frekansta X_c yüksek olacağından dolayı R üzerinde düşük gerilim görülür. Giriş frekansı artırıldığında X_c değeri düşer. R üzerinden geçen akım artacağından dolayı çıkıştaki (R) gerilimde yükselir. R-C elemanlarının değeri değiştirilerek geçiş frekans değeri ayarlanabilir.

Müzik setlerinin yapısına bağlı olarak ekolayzer kontrolü ön panelden yapılabilir. Bazı müzik setlerinde ise belirlenmiş ayarlı ekolayzer seçenekleri (Jazz, Rock, Tekno) kullanıcıya sunulur. Müzik setinin özelliğine göre mikroişlemci ya da ses kontrol entegreleri ile ekolayzer ayarları yapılabilir. Mikroişlemci ya da ses kontrol devresi ile ekolayzer entegresinin nasıl ayarlandığı şekil 2.20’de görülen entegre üzerinde açıklanmıştır.

Şekil 2.20: Dijital ekolayzer entegre iç yapısı

Şekil 2.20’deki 5 bantlı ekolayzer entegresinin MAD, SDA, SCL ve filtrelerden oluşmaktadır.

MAD: Entegre seviye seçici girişi,

SDA: Veri girişi,

SCL: Tetikleme girişidir.

SDA girişine uygulanan veriler ile ekolayzer ayarlarını yapabiliriz. SDA adres formatı,

S	SLAVE ADDRESSES	A	SUBADDRESS	A	DATA	P
---	-----------------	---	------------	---	------	---

şeklindedir.

Burada;

S: Veri başlangıç biti

Slave adres: Entegre seviye seçici bilgisi

A: Adres ayırıcı biti

Subaddress: Filtre seçici bilgisi

Data: Seviye ayarlayıcı bilgisi

P: Veri bitiş biti

FUNCTION	SUBADDRESS BYTE	DATA BYTE							
		D7	D6	D5	D4	D3	D2	D1	D0
filter 1/defeat	0 0 0 0 0 0 0 0	DEF	1B2	1B1	1B0	0	1C2	1C1	1C0
filter 2	0 0 0 0 0 0 0 1	0	2B2	2B1	2B0	0	2C2	2C1	2C0
filter 3	0 0 0 0 0 0 1 0	0	3B2	3B1	3B0	0	3C2	3C1	3C0
filter 4	0 0 0 0 0 0 1 1	0	4B2	4B1	4B0	0	4C2	4C1	4C0
filter 5	0 0 0 0 0 1 0 0	0	5B2	5B1	5B0	0	5C2	5C1	5C0

Tablo 2.3: SDA adres tablosu

SDA adres tablosunda Subaddress bitleri ile filtre seçimi yapılırken data byte verileri ile ses frekans sinyalinin şiddeti (tablo 3.2) D6,D5,D4 bitleriyle artırılıp D2,D1,D0 bitleriyle azaltılmaktadır.

POSITION	D7	D6	D5	D4	D3	D2	D1	D0	COMMENT
	X	nB2	nB1	nB0	X	nC2	nC1	nC0	
+5 (maximum boost)	0	1	0	1	0	0	0	0	(+5) + (−0) = +5
+4	0	1	0	0	0	0	0	0	(+4) + (−0) = +4
+3	0	0	1	1	0	0	0	0	(+3) + (−0) = +3
+2	0	0	1	0	0	0	0	0	(+2) + (−0) = +2
+1	0	0	0	1	0	0	0	0	(+1) + (−0) = +1
0 (linear)	0	0	0	0	0	0	0	0	(+0) + (−0) = 0
−1	0	0	0	0	0	0	0	1	(+0) + (−1) = −1
−2	0	0	0	0	0	0	1	0	(+0) + (−2) = −2
−3	0	0	0	0	0	0	1	1	(+0) + (−3) = −3
−4	0	0	0	0	0	1	0	0	(+0) + (−4) = −4
−5 (maximum cut)	0	0	0	0	0	1	0	1	(+0) + (−5) = −5

Tablo 2.4: Ses frekans sinyalinin şiddetini ayarlama adres tablosu

2.6. Müzik Seti Arızaları

2.6.1. Müzik Seti Elektronik Arızalarının Tespit Edilmesi

Müzik setleri, CD çalıcı, teyp ünitesi, besleme katı, ses kontrol ünitesi, mikroişlemci/dsp, LCD ünitesi, hafıza, uzaktan kumanda ünitesi ve güç amplifikatöründen oluşur. Her katın arıza özellikleri farklıdır.

Müzik setlerinin her ünitesinin çalışmasını sağlayan besleme katıdır. Güç kablosu tansformatör ve doğrultucu devre kontrolü yapılarak müzik setine enerji gelip gelmediği kontrol edilmelidir.

Resim 2.1: Besleme trafosu

Devrenin enerjisini sağlayan transformatördür. Müzik setlerinde olabilecek ölü alıcı arızalarının kaynağındaki muhtemel arıza güç kaynağı arızasıdır. Güç kaynağının kontrolüne enerji kablосundan başlanmalıdır.

Enerji kablosu ohmmetre ile sağlamlık kontrolü yapılabilir. Kabloda kopukluk varsa bu yolla tespit edilebilir. Diğer yol ise enerji altındaki kablo çıkışında AC 220 Volt şebeke gerilimi ölçümüdür. Bu yöntem de çarpılma riski olduğundan emniyet tedbirlerine gerekli özen gösterilmelidir. Ölçü aleti AC Volt kademesinde gerekli önlemler alındıktan sonra bu işlem yapılabilir.

Enerji kablosu sağlamsa bir sonraki eleman sigortalardır. Sigortaların arızası tespiti gözle ya da enerji yokken ölçü aleti ohmmetre ya da kısa devre kontrol kademesinde

yapılabilir. Ancak dikkat edilmesi gereken husus sigortalarda arıza tespit edilmişse, bu arızaya müzik setindeki ünitelerden herhangi birinde oluşan bir arızanın neden olmasıdır. Çoğu zaman sigortayı değiştirmekle müzik setindeki arıza giderilmemektedir.

Sigortaların ardından transformatörün kontrolü yapılmalıdır. Transformatör primer ve sekonder sargılarında oluştuğundan her iki sargı da ohmmetre ile ölçülmelidir. Sekonder empedansı primere nazaran çok küçük ölçülmelidir. Yine transformatör kontrolü enerji altındayken de yapılabilir. Sekonder çıkışında alternatif gerilim ölçümüyle bu işlem yapılabilir.

Transformatör çıkışında diyot ve kondansatörden oluşan doğrultma ve filtre devresi mevcuttur. Diyotlar tek yönde akım geçiren yarı iletken elemanlardır, bu elemanların bir bacağına söküp ohmmetre ile doğru ve ters yön ölçümleri yapılarak arıza tespiti yapılabilir ya da sökmeden ölçü aletinin diyot kademesinde diyot doğru yön eşik gerilimi olan (0,5V-0,7V) ,ters yön açık devre gerilimleri ölçülerek de yapılabilir.

Doğrultma ünitesi çıkışında regüle işlemi yapılır. Bu işlemlerde entegre devreler sıklıkla kullanıldığından arıza tespitinde DC gerilim ölçümü en etkin yöntemdir. Entegre regülatörlerin ohmmetre ile sağlamlık testi geçerli bir arıza tespit yöntemi değildir.

Buraya kadar anlatılan güç kaynağı dışında müzik setlerinde anahtarlamalı tip güç kaynaklarında kullanılmaktadır. Bu tip güç kaynaklarında şebeke gerilimi önce doğrultulup sonra MOSFET transistörlerce kesilerek transformatörlere uygulanır. Transformatör çıkışından geri besleme yapılarak MOSFET transistörü süren entegre devre osilatöre kontrol girişi yapılır. Güç kontrolü bu entegre kontrolünde MOSFET'in DC şebekeyi kesme zamanlamasıyla yapılır. Yine bu tip güç kaynağındaki arıza tespitinde bir önceki güç kaynağında anlatılan yöntemler kullanılır.

Açma ve kapatma düğmesinin kontrolü de ohmmetre ile yapılmalıdır.

Resim 2.2: Besleme doğrultucu devresi

Transformatör ve doğrultucu devre arasında kablo kullanılmışsa sağlamlığı kontrol edilip diyotlar ve doğrultucu kondansatörler kontrol edilmelidir. Besleme katında yüksek enerji olduğundan soğuk lehim kontrolü de yapılmalıdır.

Müzik setinde hoparlör çıkışlarının kısa devre edilmesi, uygun olmayan omajlı hoparlörün kullanılması, ısı havalandırma çıkışlarının kapatılması müzik setinin güç katı entegresini bozar.

Gelişmiş güç amplifikatörlerinde termal, kısa devre korumaları ve zaman gecikmeli çıkış yükleme sistemleri mevcuttur. Dolayısıyla amplifikatörleri doğru kullanımların bozması mümkün değildir. Ancak bilgisiz kişilerce yapılacak kabin bağlantıları ya da çıkışlara dışardan enerji verilmesi neticesinde amplifikatörler bozulur. Diğer bir arıza nedeni rutubetli, tozlu ortamlar ve cihaz içerisine düşürülen yabancı maddelerdir. Cihaz içine havalandırma aralıklarından düşürülen metal bir yabancı madde kısa devrelere sebep olup cihazın arızasına neden olabilir. Bu yüzden gözle yapılacak bir kontrol arıza tespitinde ve arızanın giderilmesinde izlenecek yol için önemlidir.

2.6.2. Müzik Seti Elektronik Arızalarının Giderilmesi

Resim 2.3: Elektronik ünite tamir işlemi

Müzik seti arızalarının giderilmesinde elektronik ya da mekanik olmak üzere iki yaklaşım olabilir. Elektronik arızalara lehim, havya, sökme pompası gibi araç gereçlerle müdahale edilir. Arızanın bulunduğu elektronik devre kartı müzik setinden tornavida gibi el aletleri ile bağlı bulunduğu gövdeden sökülür. Devre üzerindeki bağlantı konektörleri birbirinden ayrıldıktan sonra artık devre kartı çalışma masası üzerine alınabilir. Devre kartını gövdeden ayırmak arızanın giderilmesinde sağlıklı bir yaklaşımdır. Çünkü gövde üzerinde çalışma yakındaki arızasız diğer ünitelerin hasar görmesine sebep olabilir. Bu aşamadan sonra arızalı elemanların lehimleri havya ile ısıtılıp lehim temizleme pompasıyla da lehimleme tabanları temizlenmektedir. Artık arızalı elemanı devre kartı yüzeyine tutan lehimler kalmadığından elemanları yerinden sökebilirsiniz. Lehim temizleme pompası bacak sayısı az olan direnç, kondansatör, diyot gibi elemanlar için şart olmasa da özellikle entegre devreler için mutlaka kullanılmalıdır. Entegre devreleri tornavida ya da başka el aletleriyle zorlayarak söküldüğünde ya elemanların bacakları kopmakta ya da bakır yüzeylerden oluşmuş lehimleme tabanları aşırı ısıtmadan dolayı özelliğini kaybedip kalkmaktadır. Arızalı elemanın sökülmesine müteakip, sağlam eleman devre kartına takılıp lehimlenebilir. Devre kartlarına lehimleme yapılırken uygun güçte havya kullanılmalıdır. Gereğinden düşük güç, yüzeyleri ısıtamayıp soğuk lehime sebep olacaktır. Gereğinden fazla güç ise bakır yolları kaldırıp elemanlara da zarar verecektir.

Lehimleme işleminde kullanacağınız havayalar topraklanmış olmalıdır. Aksi durumlar güç kaynağı gibi hassas olmayan devrelerde herhangi bir zarar oluşturmazken, dijital devrelerde ya da yükselteçlerde hasarlara sebebiyet verebilir. Çünkü FET ve MOSFET teknolojisine sahip entegre devreler statik elektrikten ya da havayaların rezistanslarındaki kaçaklardan etkilenip zarar görebilir.

Lehimlemede ekstra temizlik pastası zorunlu kalınmadıkça kullanılmamalıdır, çünkü pasta yüzeye yayılıp hoş olmayan görüntüler oluşturacaktır. Yüksek frekansın kullanıldığı devrelerde ise kapasite etkisi gösterip devreden beklenmeyen çalışma özellikleri oluşturacaktır.

UYGULAMA FAALİYETİ

Arızalı Ses Yükselteç Entegresinin Değiştirilmesi

İşlem Basamakları	Öneriler
- Ø Müzik seti kabininin vidalarını sökünüz. - Ø Koruyucu kapağı çıkartınız. - Ø Arızalı elektronik devreyi kontrol ediniz. 	- Ø Cihazın enerjisinin kesilmiş olduğundan emin olunuz. - Ø Çalışma alanını temizleyerek hazır hale getiriniz. - Ø Değişik ölçülerde el ve güç aletleri temin ediniz. - Ø Söktüğünüz parçaları koymak için küçük bir kap hazırlayınız. - Ø Çalışma sırasında parçaları zorlayarak çıkarmamaya özen gösteriniz.
- Ø Arızalı elektronik devreyi gövdeden sökünüz. - Ø Arızalı yükselteç entegresinin soğutucudan vidalarını sökerek ayırınız. 	Ø Çalışırken diğer devre kartlarına zarar vermemeye özen gösteriniz.
Ø Devre kartından entegreyi havya ve lehimleme pompası kullanarak sökünüz. 	- Ø Lehimleme işleminde uygun güç ve uca sahip havya kullanınız. - Ø Lehimleri temizleme pompası ile sökünüz. - Ø Yüzeyleri havya ile gerektiği kadar ısıtınız, az ısıtmak soğuk lehime, çok ısıtmak ise yüzeylerin kalkmasına sebep olur.
- Ø Sağlam entegreyi karta takıp lehimleyiniz. - Ø Entegreyi soğutucusuna vidalayınız. - Ø Devre kartını müzik setindeki yerine takınız. - Ø Sete enerji verip test ediniz. - Ø Müzik setinin kapaklarını kapatınız.	

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI

Aşağıdaki cümleleri DOĞRU/YANLIŞ seçeneklerini işaretleyerek değerlendiriniz.

	Doğru	Yanlış
1. Analog radyoda IF katı bulunmaz.		
2. PGA:programlanabilir kazanç ayarıdır.		
3. Besleme sigortaları bozulursa müzik seti çalışır.		
4. Teyp motoru DC gerilimde çalışır.		
5. CD çalar gözü tozlanmışsa CD'ler okunmaz.		
6. Ses entegresi bozulmuşsa hoparlörlerden ses duyulmaz.		
7. CD yapısında lazer kaynağı bulunur.		
8. Amplifikatörlerde ön yükselteç bulunmaz.		
9. D sınıfı amplifikatörler anahtarlamalı yapıdadır.		
10. Ekolayzer filtrelerden oluşur.		
11. Ekolayzerler gerilim kontrolü yapar.		

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz cevaplarınızı, cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz soruları, öğrenme faaliyetinin ilgili bölümlerine dönerek tekrar inceleyiniz. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçebilirsiniz.

PERFORMANS DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki işlemlerde kendi çalışmalarınızı kontrol ediniz. Hedefe ilişkin tüm davranışları kazandığınız takdirde başarılı sayılırsınız.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		Evet	Hayır
1	Gerekli el aletlerini temin edebildiniz mi?		
2	Çalışma alanını hazırlayabildiniz mi?		
3	Tamir edilecek setin enerjisini kestiniz mi?		
4	Müzik setinin koruyucu kapaklarını hasarsız sökebildiniz mi?		
5	Arızanın sebebini tespit edebildiniz mi?		
6	Arızalı elemanı sökebildiniz mi?		
7	Yeni elemanı yerine takabildiniz mi?		
8	Müzik setine enerji uygulayıp çalışmasını test ettiniz mi?		
9	Müzik setinin kapaklarını yerine takabildiniz mi?		
10	Çalışmanızı uygun sürede tamamlayabildiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Performans değerlendirme sonucu “evet”, “hayır” cevaplarınızı değerlendiriniz. Eksiklerinizi faaliyete dönerek tekrarlayınız. Tamamı “evet” ise diğer öğrenme faaliyetine geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TEST

1. Aşağıdakilerden hangisi müzik seti ünitesinin birimlerinden değildir?
A) Tuner katı
B) Amplifikatör
C) Güç Katı
D) EHT Katı
2. Aşağıdakilerden hangisi teyp mekaniği parçası değildir?
A) Tanbur
B) Makara
C) Role
D) Motor
3. Aşağıdakilerden hangisi radyo ünitesinin birimlerinden biridir?
A) Sayıcı
B) IF Yükselteç
C) Senkron ayırıcı
D) Türev devre
4. Aşağıdakilerden hangisi CD ünitesi parçası değildir?
A) Mercek
B) Kristal başlık
C) Prizma
D) Laser ünitesi
5. Aşağıdakilerden hangisi ekolayzeri tanımlar?
A) Ses yankısı yaptırır.
B) Ses yükseltme yapar
C) Ses filtreleme yapar.
D) Ses frekansını bozma yapar.

MODÜL DEĞERLENDİRME (PERFORMANS TESTİ)

Müzik Setleri modülü, faaliyetleri ve araştırma çalışmaları sonunda kazandığınız bilgi ve becerilerin ölçülmesi ve değerlendirilmesi için kendinizi değerlendirme ölçeğine göre değerlendiriniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
Arızalı Kayışın Değiştirilmesi		
Gerekli el aletlerini temin edebildiniz mi?		
Çalışma alanını hazırlayabildiniz mi?		
Tamir edilecek setin enerjisini kestiniz mi?		
Müzik seti koruyucu kapaklarını hasarsız sökebildiniz mi?		
Arızanın sebebini tespit edebildiniz mi?		
Arızalı elemanı sökebildiniz mi?		
Yeni elemanı yerine takabildiniz mi?		
Müzik setine enerji uygulayıp çalışmasını test ettiniz mi?		
Müzik setinin kapaklarını yerine takabildiniz mi?		
Çalışmanızı uygun sürede tamamlayabildiniz mi?		
Yeni merdanelerin çalışmasını test edebildiniz mi?		
Yazıcı kapağı ve koruyucu kapakları yerlerine takabildiniz mi?		
Arızalı Entegrenin Değiştirilmesi		
Gerekli el aletlerini temin edebildiniz mi?		
Çalışma alanını hazırlayabildiniz mi?		
Tamir edilecek setin enerjisini kestiniz mi?		
Müzik seti koruyucu kapaklarını hasarsız sökebildiniz mi?		
Arızanın sebebini tespit edebildiniz mi?		
Arızalı elemanı sökebildiniz mi?		
Yeni elemanı yerine takabildiniz mi?		
Müzik setine enerji uygulayıp çalışmasını test ettiniz mi?		
Müzik setinin kapaklarını yerine takabildiniz mi?		
Çalışmanızı uygun sürede tamamlayabildiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonucunda eksikleriniz varsa öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız.

Cevaplarınızın tamamı evet ise modülü tamamlamış bulunuyorsunuz, tebrik ederiz. Öğretmeniniz size çeşitli ölçme araçları uygulayacaktır. Öğretmeninizle iletişime geçiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	D
4	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-2 CEVAP ANAHTARI

1	Y
2	D
3	Y
4	D
5	D
6	D
7	D
8	Y
9	D
10	D
11	Y

MODÜL DEĞERLENDİRME (OBJEKTİF TEST) CEVAP ANAHTARI

1	D
2	C
3	B
4	B
5	C

KAYNAKÇA

- Ø <http://philips.com>
- Ø <http://www.epsic.ch>
- Ø <http://www.howstuffworks.com/>
- Ø <http://www.sem.samsung.com>
- Ø <http://tonydude.net/>
- Ø <http://www.pentek.com>